

Rané cisárstvo

„Zdedil som Rím z tehál a potomkom zanechávam Rím z mramoru.“

Gaius Octavius Augustus

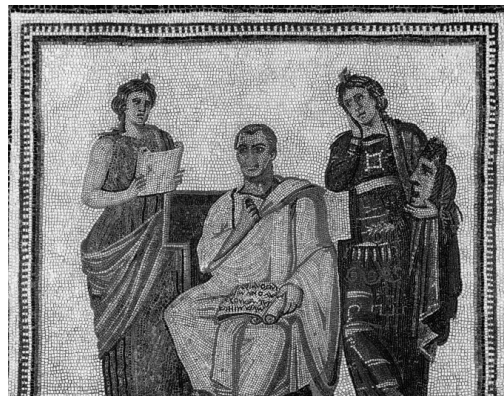
Titus Livius

Octavianus sa stal samovládcom, hoci navonok ponechal republikánske úrady. Augustus sa snažil vytvoriť z Ríma najväčšiu dovtedajšiu ríšu – impériu a tak mu bol za vojenské úspechy priznaný aj titul Pri vláde sa opieral o silnú armádu, ktorá chránila impérium pred útokmi obyvateľov provincií, zabezpečovala v nich poriadok, prípadne dobývala ďalšie územia. Pre vlastnú ochranu si zriadil aj elitnú osobnú stráž -

Augustus zastával aj najvýznamnejšie republikánske úrady, hlavne úrad, ktorý mu umožnil zvolávať ľudové zhromaždenia a navrhovať aj zákony. Zastával aj úrad a tak sám ohodnocoval majetok občanov¹. Svojho adoptívneho otca Gaia Julia Caesara vyhlásil za boha a tak sa sám stal božským synom. Augustus prijal aj jeho meno Caesar, z ktorého sa neskôr vznikol titul Augustus sa tak stal prvým občanom štátu a zároveň prvým členom senátu s titulom

2

Od začiatku Augustovej vlády je badať hospodárstva, najmä v provinciách. Rozvíjajú sa remeslá a zakladajú sa nové mestá. Významným krokom Augustovej politiky bola podpora rodín s deťmi. O konsolidáciu spoločenských pomerov sa usiloval aj obnovením tradičnej morálky a náboženstva. V tejto úlohe sa opieral o pomoc historika, ktorý napísal prácu *Dejiny Ríma od založenia mesta*. V týchto jeho snahách ho podporoval aj básnik, ktorý napísal epos

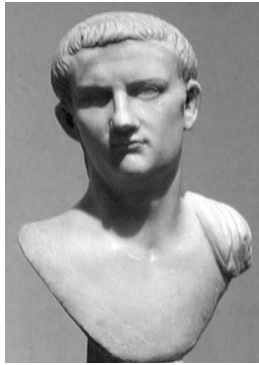
Mozaika zobrazujúca Publia Vergilia Mara, pri ktorom stoja múzy. V ľavo Klió (múza dejepisectva), v pravo Melpomene (múza tragického básnictva)

Aby nedochádzalo k vzburám a nepokojom poddaných, podporoval Augustus chudobných Rimanov pravidelným rozdeľovaním obilia a organizovaním galdiatorských zápasov.³

¹ Aj v dobe Augustovej vlády sa senátormi mohli stať len najbohatší občania. Podľa Augustovho nariadenia sa senátorom mohol stať len ten, kto mal majetok najmenej 1. milión sesterciov. Ak človek, ktorého chcel Augustus za senátora, nemal takýto majetok, sám Augustus mu ho dal z vlastného, alebo zo štátneho majetku; takto si zabezpečoval podporu niektorých senátorov.

² Tento titul bol odvodený od postavenia Augusta v štáte; Augustus sám vystupoval ako *princeps inter pares* (prvý medzi rovnými).

³ Takáto starostlivosť o obyvateľstvo je charakterizovaná vetou „*chlieb a hry*“. Podľa nej, je ovládanie občanov štátu, ktorí majú chlieb a zábavu oveľa jednoduchšie.

Caligula

Spolu so svojimi vojenskými veliteľmi rozširoval hranice rímskej ríše, pričom európskou hranicou ríše sa stali rieky a Práve pri týchto riekach sa stretol s odbojnými, ktorí sa nechceli podriaďovať ríši. V bojoch proti nim utrpel aj najväčšiu porážku v roku v bitke v

Nero

Jedinou možnosťou pre Augusta bolo uzavrieť mierové zmluvy s tými

Germánmi, ktorí už nechceli ďalej bojovať a tak niektoré kmene podporoval pri ich snahách o založenie vlastných kráľovstiev. S jeho podporou tak vzniklo a kráľovstvo.

Aeneas, trójsky bojovník, ktorý bol považovaný za predka Romula a Réma

Po Augustovej vláde sa striedajú obdobia úspechu a úpadku, ktoré charakterizujú jednotliví panovníci. Neúspešnú politiku predstavujú napr. despotický Caligula⁴ a⁵ zneužívajúci moc a prenasledujúci senátorov, ktorým konfiškoval majetok, ktorý používal na gladiátorské hry a výstavbu Ríma. Údajne nechal podpáliť Rím⁶ a z podpaľačstva obvinil, ktorých začal prenasledovať.

Nero vystriedal, ktorý vládol so svojim synom a ktorí obnovili prosperitu Ríma. Nechali postaviť aj Druhý Vespasianov syn, opäť prenasledoval a vraždil senátorov a nechal sa uctievať ako⁷ . Aj Domitianus bol nakoniec zavraždený prétoriánmi.

Novým cisárom sa stal, ktorý bol skúseným vojvodcom a ktorému sa podarilo poraziť

⁴ Caligula dostal meno podľa vojenských sandál (caliga), pretože detstvo strávil so svojim otcom v rôznych vojenských táboroch. Sedem mesiacov po nástupe na trón ochorel a horúčka mu poškodila mozog, čo sa prejavilo aj v jeho „typickom“ správaní. Napríklad po smrti svojej obľúbenej sestry Drusilly vyhlásil verejný smútok, počas ktorého bolo pod hrozbou trestu zakázané smiať sa, kúpať sa alebo večerať s členmi rodiny. Aby získal peniaze, vymýšľal si rôzne procesy so zradcami, ktorých nechal popraviť a ich majetok potom skonfiškoval. Raz ráno vymenoval štyridsiatich „nepriateľov“ štátu, ktorých ešte predpoludním popravili, ich majetok zabavil a sťažoval sa, aký únavný deň prežil. Nechal zatvoriť sýpky, aby ľudia hladovali, alebo v dave rozhadzoval lístky do cirku a v tlačnici tak zomrelo mnoho ľudí. Podľa nepodložených správ nechal za konzula vymenovať svojho koňa, ktorému venoval aj zariadenú vilu so služobníctvom a všetci v jeho okolí museli byť absolútne ticho, aby mohol „konzul“ nerušene spať. Otrokov, ktorý niečo ukradol, nechal odť ať ruky a potom mu ich dal zavesiť na krk a ukazoval ho svojim hosťom. Bez oboznámenia zvyšoval dane a ak ich vydal ako zákon, tak ho dal napísať najmenším možným písmom a nechal ho vylepiť na najužšom mieste, kde ho nebolo možné odpísať. Caligula požadoval božské počty. Niekedy vraj chodil oblečený ako boh s pozlattenými fúzmi, alebo ako Venuša. Dokonca nosil aj brnenie Alexandra Veľkého, ktoré ukradol z jeho sarkofágu. 24. januára 41 sa zúčastnil slávnostných hier, na ktorých ho zabili najmenej tridsiatimi bodnutiami. Jeho dcére rozbili lebku údermi o múr. Caligula zomrel ako dvadsaťdeväť ročný a vládol len štyri roky.

⁵ Aj Nero patril medzi tyranov na cisárskom tróne. Okrem podpálenia Ríma sa napríklad trikrát pokúsil otráviť svoju matku Agrippinu (tá zavraždila svojho muža, cisára Claudia, aby zabezpečila trón pre Nera, ale v skutočnosti chcela vládnuť sama). Nero ju poslal do Neapolského zálivu na lodi, ktorá sa mala potopiť, ale Agrippina sa opäť zachránila, tak ju nechal zavraždiť prétorianmi. Kvôli tyranii bol Nero odsúdený na zbičovanie a ukrižovanie (typický spôsob popravy otrokov), ale Nero utiekol z Ríma a podľa jednej verzie, spáchal počas tohto úteku samovraždu.

⁶ Rím nechal podpáliť, lebo údajne hľadal inšpiráciu pre svoju báseň o horiacej Tróji.

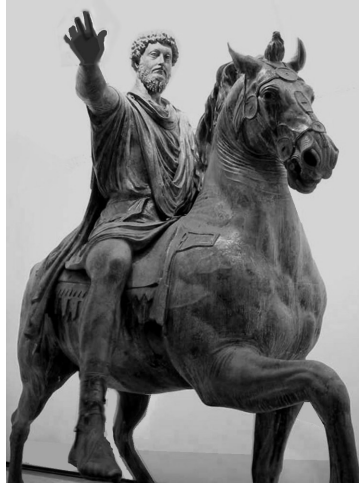
⁷ Lat. Dominus et Deus.

..... a Za Trajánovej vlády dosiahla ríša svoj
 Traján ako posledný viedol úspešné výboje. Jeho nástupca
 sa snažil udržať dobyté územia a na ohrozených hraniciach začal budovať obranný val s vojenskými tábormi a strážnymi vežami -
 Za týchto, tzv. adoptívnych cisárov dochádza k poslednej konsolidácii pomerov v ríši, kedy sa rozvíja poľnohospodárstvo a remeslá. Rozvíjajú sa aj provinčné mestá a obyvateľstvo žije v pokoji a mieri.

Traianus

Blížiaci sa pád ríše naznačovala situácia za vlády
, ktorý musel viesť obranné vojny proti Peržanom,

Marcus Aurelius

Germánom, Sarmatom a ďalším národom. Hlavne Germáni a Sarmati útočili na rímske územie spoza
 . Vojny proti nim, ktoré sa odohrávali v rokoch 161 – 180 sa nazývajú
 Tieto vojny sa odohrávali aj na našom území, čoho dôkazom je

.....
 Posledným pokojným obdobím bola vláda
, po ktorého smrti sa kríza ríše prejavuje už naplno. Rím už nevedie výbojné vojny a tak prichádza o svoju silu -, ktorých nahrádzajú – slobodní roľníci, ktorí si od boháčov prenajímali pôdu, za ktorú museli platiť vysoké poplatky. Mnohí kolóni nedokázali splácať tieto poplatky a stávali sa z nich otroci.

Politická kríza sa začala po zavraždení cisára
 v roku 235. Ríša sa stáva cieľom nájazdov barbarov a niektoré jej územia sa odtŕhajú.

OTÁZKY NA OPAKOVANIE:

1. Prečo sa forma vlády Augusta a jeho nástupcov (až do roku 284) nazýva principát?
2. Opíšte hospodárstvo Ríma v dobe vlády Augusta.
3. Kto to boli prétoriáni?
4. O akých dvoch predstaviteľov kultúry sa opieral pri svojich reformách Augustus? 1) 2)
5. Aký postoj zaujal Augustus k chudobným obyvateľom Ríma. Svoje tvrdenie zdôvodnite.

6. Aký dôsledok mala porážka Augusta na ďalší život Germánov žijúcich v rímskom pohraničí?.....
.....
7. Kede a v ktorom roku bol Augustus porazený Germánmi? 1)
2)
8. Charakterizujte obdobie vlády Flavia Vespasiana.
.....
9. Charakterizujte obdobie vlády Domitiana.
.....
10. Čo znamenala pre Rímanov požiadavka Domitiana, aby ho uctievali ako *Pána a boha*?.....
.....
11. Ktoré dva národy porazil Traján? 1), 2)
12. Opíšte čo je to Limes Romanus a uveďte meno jeho tvorca. 1)
....., 2)
13. Čo bolo charakteristickým znakom vlády cisára Marca Aurelia?
.....
14. Uveďte dôkaz na tvrdenie, že na našom území bojoval cisár Marcus Aurelius.
.....
15. Kto to boli kolóni?
.....

